

ВЯЧЕСЛАВ ЯКИМОВИЧ ВЕЛІКАНОВ

(До 75-річчя від дня народження)

26 грудня 2010 р. виповнилось 75 років від дня народження члена редколегії "Геологічного журналу", завідувача відділом Головного відділення УкрДГРІ Вячеслава Якимовича Веліканова.

В. Я. Веліканов – випускник Київського державного університету ім. Т. Г. Шевченка (1958 р.), геологічна школа якого в ті повоєнні часи була добре відома в колишньому Радянському Союзі. Її яскравими представниками були професори О. Л. Ейнор, М. М. Ключников, А. П. Ротай, Я. М. Белевцев, В. Г. Бондарчук, які разом з талановитими молодими викладачами (В. К. Куліковський, В. С. Заїка-Новацький та ін.) відіграли велику роль в формуванні Вячеслава Якимовича як дослідника.

Усе життя В. Я. Веліканов присвятив геологічному вивченню України, дослідженням, що були спрямовані на створення геологічних карт різного призначення і змісту, у тому числі Держгеолкарти-200, вирішення актуальних наукових питань. До 1971 р. він працює в різних районах Українського щита і на Поділлі геологом, начальником геологозйомочних партій Південно-Української та Побузької експедицій тресту "Київгеологія". Найбільш плідним був період його роботи в Придністров'ї, де дослідження з геологічної зйомки масштабу 1: 50 000, які він очолював, дали багато принципово нової геологічної інформації, обґрунтували високу перспективність району.

Результати цих досліджень стали основою кандидатської дисертації "Стратиграфия и тектоника верхнедокембрийских отложений Подольского Приднестровья и некоторые закономерности локализации флюоритового и свинцово-цинкового оруденения" (1971 р.).

У визначенні наукових інтересів дослідника значна роль належала видатному вченому, засновнику вендської системи академіку Б. С. Соколову, знайомство і наукові взаємини з яким були започатковані в 1967 р. в процесі досліджень опорного розрізу венду Придністров'я. Підтримку й увагу до своєї роботи з боку цього всесвітньо відомого вченого ювіляр відчував впродовж десятиліть.

У 1971 р. В. Я. Веліканова запрошують до роботи у Міністерство геології України, де він протягом трьох років очолює відділ геологічної та топогеодезичної зйомки. В цей період за його участю в комплекс регіональних геологічних робіт були впроваджені нові для України види робіт – глибинне геологічне картування, геологічне довивчення площ, групова геологічна зйомка. Розробка методики першого з них спиралася саме на український досвід.

Окремо слід відзначити період біографії ювіляра (1974–1987 рр.), пов'язаний з Інститутом геологічних наук АН України. Група вчених-геологів і палеонтологів, в складі якої працював Вячеслав Якимович (В. М. Палій, Ю. О. Гуреев, Є. О. Асеева, А. А. Іщенко, Л. В. Коренчук), в ті часи посідала дуже значне місце серед дослідників венду колишнього Союзу, постачала великий обсяг нової інформації для обґрунтування венду як геологічної системи. В цей час виходять такі монографії, співавтором яких є ювіляр, як "Стратиграфия верхнедокембрийских и кембрийских отложений запада Восточно-Европейской платформы" (1979), "Палеогеография и литология венда и кембрия запада Восточно-Европейской платформы" (1980), "Венд Украины" (1983), "Вендская система" (1985) та ін. У багатьох своїх роботах В. Я. Веліканов послідовно обґрунтовує ключове значення Подільського опорного розрізу венду в міжрегіональних кореляціях, в розробці регіональної шкали, його значення як еталона передкембрійської системи. Розроблена ювіляром разом з співавторами стратиграфічна схема венду еталонного розрізу Придністров'я навіть в деталях не змінилась до цих пір і є сучасним інструментом для розчленування і кореляції розрізів. Коло наукових інтересів В. Я. Веліканова поширюється в цей час і на

інші питання регіональної геології. Ним детально вивчені і типізовані різні за генезисом, морфологією, віком структурні форми у венд-нижньопалеозойських відкладах, здійснені реконструкції палеогеографічних умов венду.

З 1987 р. по цей час Вячеслав Якимович працює в організаціях виробничої галузі – головним геологом підприємства "Геопрогноз", керівником науково-методичного центру з геологічного картування ("Геопрогноз", "Геоінформ", УкрДГРІ), завідуючим сектором, відділом УкрДГРІ. Підрозділами, які він очолював, створена інструктивно-методична база для всіх видів регіональних геологозйомочних робіт, що виконуються в системі Держгеолслужби, інші регламентуючі і керівні документи, методичні посібники і галузеві стандарти для геологів-зйомщиків. В. Я. Великанов ініціював розробку Комплексної міжвідомчої програми робіт з наукового та методичного забезпечення регіональних геологічних досліджень (2003), реалізація якої на принципово нових науково-організаційних основах дозволила суттєво збільшити вплив науки на якісний і науковий рівень геологозйомочних робіт, їх ефективність, посилити обґрунтування прогновної оцінки територій. В планах ювіляра – розробка нової програми творчого і взаємкорисного співробітництва науки і виробництва в зв'язку з поступовим переходом до нового етапу регіонального вивчення території України – геологічної зйомки масштабу 1: 50 000. Не зраджуючи своїм науковим інтересам, дослідник всі ці роки продовжує розвивати наукову тему, пов'язану з вендом. В зв'язку з

вирішенням задач модернізації стратиграфічної бази регіональних досліджень ним останнім часом розроблена шкала регіональних підрозділів вендської системи, основою для якої стали місцеві стратони її українського гіпостратотипу.

Багато зусиль і часу віддає В. Я. Великанов громадсько-науковій роботі. Протягом 30 років він очолює рифей-вендську комісію і входить до складу бюро Національного стратиграфічного комітету України, є членом міжвідомчих Петрографічного і Тектонічного комітетів, членом головної редколегії і головним редактором Волино-Подільської серії Держгеолкарти-200, редактором багатьох поаркушевих і зведених карт, заступником Голови науково-редакційної ради Держгеолслужби, членом редколегій ряду періодичних видань.

В. Я. Великанову належить понад 190 друкованих наукових праць, присвячених вивченню питань стратиграфії і палеогеографії венду, регіональної тектоніки, організації та методики геологозйомочних робіт, іншій геологічній тематиці.

Ювіляру присвоєне звання "Почесний розвідник надр", він нагороджений медалями В. І. Лучицького і Л. І. Лутугіна, золотим знаком Спілки геологів України.

Геологічна громадськість і редколегія "Геологічного журналу" щиро вітають ювіляра, бажають йому доброго здоров'я і подальшої праці на благо розвитку геологічної науки і практики.

Редколегія "Геологічного журналу"